

לבניינה של הלכה

שיעורי הלכות שבת שהעביר מו"ר רה"י בביהמ"ד בשבת קודש
מלאכת דש (3) – סחיטת לימונים

סחיטת פירות

בשיעורים הקודמים הגדרנו את מלאכת דש – כהוצאת אוכל מתוך פסולת המחוברת בו – כגון הוצאת גרעין חיטה מהקליפה, וראינו ש'מפרק' הוא תולדת דש – כגון הסוחט משקה מן הפירות. הסוחט ענבים לדוגמה, מוציא את המשקה (שהוא כאוכל) מתוך הפרי (שהוא כפסולת) ולכן יש כאן את העיקרון של מלאכת דש – שהרי כשמוציא את המשקה הכנוס בפרי הוא מפריד את המשקה המחובר באוכל.

כפי שבארנו בשיעור האחרון ע"פ הגמ', זיתים וענבים סחיטתם אסורה מה"ת, ושאר פירות הנסחטים סחיטתם אסורה מדרבנן.¹

בימינו יש לדון על תפוזים לדוגמה, שרובם עומדים לסחיטה – האם איסורם מה"ת? ראינו שכדי לברר זאת יש להבין מהו הטעם שזיתים וענבים אסורים מה"ת.

אם הטעם הוא מפני שזיתים וענבים רובם עומדים לסחיטה² – ממילא יתכן שבימינו פירות נוספים יהיו אסורים מה"ת, כגון תפוזים שרובם עומדים לסחיטה. אמנם אגסים לדוגמה, אף שרגילים לסחטם כיום בכל זאת יהיה איסורם רק מדרבנן כיוון שאין רוב האגסים עומדים לכך.

אך יש שהבינו³ שחומרם של זיתים וענבים אינה תלויה בדרך העולם אלא כיוון שיין ושמץ נחשבים 'משקה' מן התורה⁴ (בשבעת המשקים י"ד שח"ט ד"ם) לכן בהם יש איסור סחיטה מה"ת, כי בהם מתקיימת הגדרת המלאכה של הפרדת משקה מאוכל, ולפי זה בשום פרי אחר (חוץ מזיתים וענבים) לא יהיה איסור תורה בסחיטתו, אפילו בפירות שרובם עומדים לסחיטה כתפוזים ודומיהם.

סחיטת לימון

שאלה מעשית מצויה היא בעניין סחיטת הלימון, האם הסוחטו חייב או אסור, או שמא מותר לסוחטו לכתחילה.

למרבה הפלא, המעיין בשו"ע⁵ יראה שמותר לסחוט לימונים בשבת. במה שונה לימון משאר הפירות? בפרט בימינו שאנו רואים שסוחטים בקבוקי מיץ לימון לאלפים?

החילוק יובן ע"פ ההגדרה שהגדרנו בתחילת דברינו שהמפרק הוא המוציא משקה מאוכל, ומבאר הב"י שמיץ הלימון אינו נחשב משקה (1) מפני שמשקה הוא דבר ששותים אותו בפני עצמו, אך מיץ הלימון משמש לתיבול או שמערבבים אותו במים וסוכר, (2) או מפני שמשקה הוא דבר

³ פמ"ג בדעת הר"ן (וכן קצת משמע בפי"ה"מ לרמב"ם שבת פרק כב משנה א ודו"ק).

⁴ מכשירין פרק ו משנה ד

⁵ סימן שכ סעיף ו

¹ גמרא שבת קמג: ואילך

² רש"י קמה. ד"ה דבר תורה, רשב"א קמה. ד"ה למימיהן

נלמד כמה משמעותי להבין במדויק את גדרי המלאכות.

יש צד לומר שאף אם נאסור לסחוט את הלימון בפני עצמו בכל זאת יהיה מותר לסוחטו כדי לתבל משקה וכך אולי הבין בעל שו"ע הרב¹², אך משאר האחרונים נראה שאסרו זאת. נמצינו למדים שסחיטת לימון לתוך משקה (כפי שרגילים להוסיף לימון לכוס תה) יש לאסור, וכל שכן סחיטתו לכלי ריק.

האם יש היתר לסחוט את הלימון לתוך אוכל (כגון סוכר)? – שאלה זו תתברר בהמשך בעז"ה.

העומד בפני עצמו אך את הלימון סוחטים מתחילה לתוך המים והסוכר.

בניגוד לשו"ע שהתיר סחיטת לימונים כנ"ל, כתב המשנה ברורה⁶ (ע"פ החיי אדם) שכיום צריך עיון גדול אם מותר לסחוט לימונים שהרי נשתנתה המציאות ורגילים לסחוט את הלימונים בפני עצמם וממלאים מהם בקבוקים לרוב (ואף ששותים אותו עם המים והסוכר, כיוון שנסחט ועומד בפני עצמו כבר נחשב משקה לפי הטעם השני שבב"י).⁷

אמנם דעת הרב עובדיה⁸ שהעיקר כדברי השו"ע שמותר לסחוט לימונים, אך גם פוסקים ספרדים⁹ חלקו עליו בעניין זה. יש להדגיש ששאלה זו אינה נוגעת לאשכנזים/ספרדים כיוון ששורש המחלוקת אינו תלוי בשאלה העקרונית האם מקבלים את פסיקת השו"ע אלא האם פסיקה זו של השו"ע רלוונטית גם בימינו¹⁰ או שמא כיום אף השו"ע עצמו יאסור לסחוט לימונים.¹¹ בשאלות מסוג זה הכלל הוא 'עשה לך רב', וכל אחד ינהג על פי הוראת רבותיו.

דין זה הוא דוגמה טובה לחשיבות ההעמקה במלאכות שבת. סחיטת הענבים וסחיטת הלימונים נראים דומים בחיצוניותם, אך בעוד שסחיטת הענבים היא איסור תורה סחיטת הלימונים אולי מותרת לגמרי. מכאן

⁶ סימן שכ"ק כב

⁷ בנשמת אדם נוטה שכיום תהיה סחיטת לימון אסורה מן התורה ומשמע שדעתו כסוברים שכל פרי שרובו עומד לסחיטה אסור לסוחטו מה"ת, וכדעת רש"י ורשב"א שהובאה בתחילת השיעור.

⁸ לויית חן סי' שכ"ק נז

⁹ מנוחת אהבה (ח"ב ו' יא) אסר, וכן בתשובותיו תפלה למשה ח"א סי' מג. ובאור לציון ח"ב סי' לב כתב שטוב להחמיר.

¹⁰ כדעת הרב עובדיה

¹¹ כדעת חיי אדם ומשנה ברורה

¹² סימן שכ"ק ע"י, עיין שם היטב (האוסרים המזכירים שם הם האוסרים שהביא בסעיף א ע"ש).

